

Sygn. akt III AUa 706/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 marca 2022 r.

Sąd Apelacyjny w W. III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodnicząca: Sędzia SA Magdalena Tymińska

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Beata Wachowicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 marca 2022 r. w W.

sprawy (...) S.A. w W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o zwrot kwoty świadczenia

na skutek apelacji (...) S.A.

w W.

***od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych***

z dnia 26 stycznia 2021 r. sygn. akt XIII U 709/20

oddala apelację.

Magdalena Tymińska

Sygn. akt III AUa 706/21

UZASADNIENIE

Decyzją z 8 maja 2020 r. nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. zobowiązał (...) S.A. do zwrotu nienależnie wypłaconego świadczenia za okres od 1 stycznia 2020 r. do 31 stycznia 2020 r. w kwocie 1 628,68 zł, przekazanych na rachunek L. G. (1).

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła (...) S.A. z siedzibą w W., wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji przez uznanie, że nie jest zobowiązana do zwrotu spornej kwoty oraz o zasądzenie od organu na rzecz Banku kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Odwołująca się podniosła, że rachunek prowadzony na rzecz L. G. (1), na który wpłynęło świadczenie, był rachunkiem Biznes Partner przeznaczonym do prowadzenia rozliczeń związanych z działalnością gospodarczą, a zatem nie stanowił rachunku, o którym mowa w art. 55 ust.1 pkt 2 ustawy – Prawo bankowe.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie. Organ rentowy podniósł, że L. G. (1) nie podała innego rachunku bankowego dla wpłat świadczenia emerytalnego, niż ten prowadzony przez (...) S.A. Brak jest podstaw, aby organ rentowy ponosił konsekwencje tego na jaki rachunek wpłynęło świadczenie.

Sąd Okręgowy w Warszawie XIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 26 stycznia 2021 r. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

L. G. (1) od 6 kwietnia 2017 r. była uprawniona do emerytury. Prawo do świadczenia emerytalnego zostało jej przyznane na mocy decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z 11 maja 2017 r. nr (...).

Świadczenie emerytalne przyznane L. G. (1) w okresie poprzedzającym jej śmierć wynosiło 1815,12 zł brutto miesięcznie i było płatne pierwszego dnia każdego miesiąca. Zgodnie z dyspozycją uprawnionej, przysługujące świadczenie przekazywano na rachunek bankowy prowadzony przez (...)S.A. Był to indywidualny rachunek bieżący Biznes Partner. Założony przez L. G. (1) w związku z prowadzoną przez nią działalnością gospodarczą.

W związku ze zgonem L. G. (1) w dniu 17 grudnia 2019 r. prawo do świadczenia ustało. Przed otrzymaniem informacji o zgonie uprawnionej Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłacił na rachunek L. G. (1) świadczenie emerytalne w kwocie 1.628,68 zł netto za styczeń 2020 r.

Pismem z 13 lutego 2020 r. organ rentowy zwrócił się do (...) S.A. o zwrot w/w kwoty jako nienależnie przekazanej na rachunek prowadzony przez odwołującą. Pismem z 21 lutego 2020 r. odwołujący bank poinformował organ rentowy, że świadczenie którego zwrotu żąda organ rentowy, wpłynęło na rachunek bieżący Biznes Partner należący do L. G. (1), wskazując, że rachunek ten przeznaczony jest do rozliczeń związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą i nie jest on wymieniony w art. 55 ust. 1 Prawa bankowego.

W związku z uzyskaniem powyższej informacji, organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Postanowieniem z 23 czerwca 2020 r. organ rentowy sprostował z urzędu oczywistą omyłkę pisarską w zaskarżonej decyzji w zakresie dotyczącym przedmiotu tej decyzji przez zastąpienie zapisu: „o zwrocie nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczenia społecznego” przez - „o zwrocie kwoty świadczenia przekazanego na rachunek bankowy”. (postanowienie: a.r.)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zebranych w aktach sprawy, w tym w aktach rentowych. Dokumenty te nie były kwestionowane przez żadną ze stron.

W świetle powyższych okoliczności, uznając, że po złożeniu przez strony pism procesowych, przeprowadzenie rozprawy nie jest niezbędne, na podstawie art. 1481 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym.

Sąd Okręgowy zważył, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Spór w przedmiotowej sprawie sprowadzał się do właściwej interpretacji przepisów prawa, stanowiących podstawę rozstrzygnięcia w przedmiocie stwierdzenia czy (...) S.A. jest zobowiązany do zwrotu kwoty wskazanej w decyzji.

Kwestia zwrotu organowi rentowemu kwoty świadczenia, które wpłynęło na rachunek prowadzony przez bank za okres po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, uregulowana jest w przepisach ustawy o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz w przepisach ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe.

W myśl przepisów powoływanej ustawy emerytalnej, wypłata świadczeń następuje w cyklach miesięcznych w dniu ustalonym w decyzji organu rentowego jako termin płatności świadczeń i w sposób przewidziany w ustawie (art. 130 ust. 1 ustawy emerytalnej). Dokonanie przez organ rentowy wpłaty na rachunek bankowy uprawnionego oznacza dokonanie wypłaty świadczenia. Jeżeli rachunek jest rachunkiem indywidualnym, oznacza to wypłatę należności na rzecz uprawnionego będącego posiadaczem rachunku.

Zgodnie z brzmieniem z art. 101 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, prawo do świadczeń ustaje ze śmiercią osoby uprawnionej.

W myśl art. 136a ust. 2 w/w ustawy, w razie śmierci emeryta lub rencisty wstrzymanie wypłaty świadczenia następuje od miesiąca przypadającego po miesiącu, w którym zmarł emeryt lub rencista.

W okolicznościach niniejszej sprawy bezspornym jest, że L. G. (2) zmarła 17 grudnia 2019 r., a więc w oparciu o wskazane wyżej przepisy brak było podstaw do wypłaty świadczenia za styczeń 2020 r. W konsekwencji świadczenie wypłacone przez organ za okres przypadający po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy miało charakter świadczenia wypłaconego nienależnie.

Stosownie do art. 138a powoływanej ustawy emerytalnej, bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa są zobowiązane zwrócić Zakładowi emerytalnemu kwoty świadczeń przekazane na rachunek w banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy. Regulacja ta oznacza, że to na banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej ciąży obowiązek zwrotu świadczenia, mającego charakter pobranego nienależnie, za miesiące przypadające po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, a wpłaconego przez organ rentowy na rachunek bankowy świadczeniobiorcy prowadzony indywidualnie dla niego. Ten obowiązek, wynikający ze wskazanej regulacji ma na celu umożliwienie organowi rentowemu odzyskanie świadczeń, które bez jego winy zostały wypłacone, pomimo ustania do nich prawa, a nie ma podstaw, aby uznać, że pobrała je jakakolwiek inna osoba, która zobowiązana byłaby do ich zwrotu w myśl zasad zapisanych art. 138 w/w ustawy (tak też SN w uchwale z 13 czerwca 2006 r., sygn. II UZP 7/06).

W orzecznictwie sądów powszechnych, jak też Sądu Najwyższego przyjmuje się, że art. 138a powoływanej ustawy emerytalnej stanowi podstawę do wydania przez organ rentowy - w przypadku odmowy dobrowolnej wpłaty przez bank - decyzji obciążającej bank zwrotem świadczenia wpłaconego na rachunek bankowy po śmierci jego posiadacza oraz otwiera drogę postępowania egzekucyjnego w administracji, natomiast podstawą obowiązków banku w tym zakresie jest art. 55 Prawa bankowego.

Art. 55 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe przewiduje dwie sytuacje, w których bank ma obowiązek dokonania wypłaty w przypadku śmierci posiadacza rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego lub rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej. Pierwsza z tych sytuacji obejmuje obowiązek wypłaty kwoty wydatkowanej na koszty pogrzebu posiadacza rachunku na rzecz osoby, która przedstawiła rachunki stwierdzające wysokość poniesionych przez nią kosztów pochówku - w wysokości nieprzekraczającej kosztów urządzenia pogrzebu zgodnie ze zwyczajami przyjętymi w danym środowisku (art. 55 ust. 1 pkt. 1 ustawy). Drugi obowiązek banku związany jest z otrzymywanymi przez zmarłego posiadacza rachunku świadczeniami z ubezpieczenia społecznego, zabezpieczenia społecznego lub świadczeniami dla osoby w stanie spoczynku (art. 55 ust. 1 pkt. 2 ustawy). Bank jest w tym przypadku zobowiązany do wypłaty z rachunku kwoty równej wpłatom dokonywanym przez organ wypłacający ww. świadczenia, które nie przysługiwały za okres po śmierci posiadacza rachunku. Zgodnie z treścią art. 55 ust. 3 ustawy Prawo bankowe, bank jest zwolniony od wypłaty pełnej lub częściowej kwoty, o której mowa w ust. 1 pkt. 2, jeżeli przed otrzymaniem wniosku organu wypłacającego świadczenie lub uposażenie dokonał z tych rachunków wypłat innym uprawnionym osobom, które to wypłaty nie pozwalają zrealizować wniosku w całości lub części, oraz w terminie 30 dni od otrzymania wniosku poinformuje o tym ten organ, wraz ze wskazaniem osób, które pobrały wypłaty. Praktyka orzecznicza wypracowała pojęcie „innej osoby uprawnionej” w rozumieniu art. 55 ust. 3 Prawa bankowego, wskazując, że chodzi tu o dyspozycję posiadacza rachunku w rozumieniu art. 56 ust. 1 i ust. 3 ustawy, czyli tzw. dyspozycje na wypadek śmierci posiadacza rachunku. W tym przypadku osoby, które zostały wskazane w dyspozycji na wypadek śmierci są osobami uprawnionymi do dokonania na ich rzecz wypłat z rachunku bankowego zmarłego posiadacza rachunku, po dacie jego śmierci. Art. 56 Prawa bankowego ma jednak charakter wyjątku od przedstawionej wyżej zasady (tak wyrok SA w Warszawie z 24 kwietnia 2013 r. sygn. III AUa 2265/12)

Sąd Okręgowy stwierdził ponadto, że brak jest podstaw aby przyjąć - wedle wykładni art. 138a ustawy o emeryturach i rentach z FUS - że bank ma obowiązek zwrotu świadczeń przekazanych za miesiące następujące po miesiącu, w

którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, wyłącznie w sytuacji, gdy świadczenia te organ rentowy przekaże na rachunki bankowe wymienione w art. 55 ust. 1 ustawy Prawo bankowe, tj. na rachunek oszczędnościowy, rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy lub rachunek terminowej lokaty oszczędnościowej. Taka interpretacja prawa jest sprzeczna w szczególności z wykładnią językową, funkcjonalną i celowościową przepisu art. 138a ustawy emerytalnej i art. 55 ustawy Prawo bankowe. Jak trafnie bowiem wskazał Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z 17 października 2016 r., III AUa 746/16, przepis art. 138a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych należy tak rozumieć, że nakłada on na bank co do zasady obowiązek zwrotu organowi rentowemu kwot świadczeń za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, a zatem również tych, przekazanych na inny rachunek niż te wymienione w art. 55 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe. Inna interpretacja art. 138a ww. ustawy uniemożliwiłaby realizację celu, jaki przyświecał ustawodawcy w momencie wprowadzenia do ustawy emerytalnej tego przepisu, a mianowicie nałożenia na bank obowiązku - ograniczonego jedynie w przypadkach określonych szczególnym przepisem prawa - zwrotu kwot bezpodstawnie przekazanych na rachunek bankowy świadczeniobiorcy za okres po jego śmierci.

W myśl ustawy- Prawo bankowe rodzaje rachunków, jakie mogą prowadzić banki określa art. 49 i nie jest to katalog zamknięty. Przepis art. 49 ust. 1 tej ustawy wymienia następujące rodzaje rachunków bankowych: 1) rachunki rozliczeniowe, w tym bieżące i pomocnicze; 2) rachunki lokat terminowych; 3) rachunki oszczędnościowe, rachunki oszczędnościowo-rozliczeniowe oraz rachunki terminowych lokat oszczędnościowych; 4) rachunki powiernicze. Przepis art. 49 ust. 2 ustawy Prawo bankowe wskazuje, że rachunki rozliczeniowe oraz rachunki lokat terminowych mogą być prowadzone wyłącznie dla: 1) osób prawnych; 2) jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, o ile posiadają zdolność prawną; 3) osób fizycznych prowadzących działalność zarobkową na własny rachunek, w tym dla osób będących przedsiębiorcami. Natomiast art. 49 ust. 3 stanowi, że rachunki oszczędnościowe, rachunki oszczędnościowo-rozliczeniowe oraz rachunki terminowych lokat oszczędnościowych mogą być prowadzone wyłącznie dla: 1) osób fizycznych; 2) szkolnych kas oszczędnościowych; 3) pracowniczych kas zapomogowo-pożyczkowych.

Stosownie do treści art. 55 ust. 1 pkt 2 prawa bankowego, w przypadku śmierci posiadacza rachunku oszczędnościowego, rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego lub rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej bank jest obowiązany wypłacić z tych rachunków kwotę równą wpłatom na rachunki dokonany przez organ wypłacający świadczenie z ubezpieczenia lub zabezpieczenia społecznego albo uposażenie w stanie spoczynku, które nie przysługiwały za okres po śmierci posiadacza rachunku, wskazaną we wniosku organu wypłacającego to świadczenie lub uposażenie, skierowanym do banku wraz z podaniem numerów rachunków, na które dokonano wpłat.

Jak jednak wskazał Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 22 września 2015 r.(III AUa 315/14, LEX nr 1950254), którego argumentację sąd meriti w całości podziela i przyjmuje za własną, zgodnie z treścią art. 138a ustawy o emeryturach i rentach z FUS bank zobowiązany jest do zwrotu kwoty świadczeń przekazanych na rachunek za miesiąc następujący po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć uprawnionego. Przedmiotowe działanie ma na celu zapobieżenie pobraniu przez osoby nieuprawnione kwot, które stanowią świadczenie nienależne rozumiane jako wypłacone za czas po śmierci osoby uprawnionej (art. 101 pkt 2 w zw. z art. 134 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej). Takie „świadczenie nienależne”, tj. świadczenie nieprzysługujące za dany miesiąc w związku ze śmiercią świadczeniobiorcy w poprzednim miesiącu, nie wchodzi w skład spadku po zmarłym świadczeniobiorcy i nie podlega dziedziczeniu (art. 922 § 1 i 2 k.c.). Ze szczególnej regulacji art. 55 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo bankowe wynika zatem, że w przypadku śmierci posiadacza rachunku oszczędnościowego, rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego lub rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej, bank jest obowiązany wypłacić z tych rachunków kwotę równą wpłatom na rachunki dokonany przez organ wypłacający świadczenie z ubezpieczenia lub zabezpieczenia społecznego albo uposażenie w stanie spoczynku, które nie przysługiwały za okres po śmierci posiadacza rachunku, wskazaną we wniosku organu wypłacającego to świadczenie lub uposażenie, skierowanym do banku wraz z podaniem numerów rachunków, na które dokonano wpłat. Zgodnie z art. 55 ust. 3 i 4 ustawy Prawo bankowe bank jest zwolniony od wypłaty pełnej lub częściowej kwoty, o której mowa w ust. 1 pkt 2, jedynie jeżeli przed otrzymaniem wniosku organu wypłacającego świadczenie lub uposażenie dokonał z tych rachunków wypłat innym uprawnionym osobom, które to wypłaty nie

pozwalają zrealizować wniosku w całości lub części, oraz w terminie 30 dni od otrzymania wniosku poinformuje o tym ten organ, wraz ze wskazaniem osób, które pobrały wypłaty (ust. 3). Bank nie odpowiada za szkody wynikające z wykonania czynności, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i ust. 3. Odpowiedzialność w tym zakresie ponosi organ wypłacający świadczenie lub uposażenie, który wystąpił z wnioskiem (ust. 4).

Przepisy art. 55 prawa bankowego - dotyczące wypłat z rachunków oszczędnościowych, oszczędnościowo-rozliczeniowych lub rachunków terminowej lokaty oszczędnościowej - nie wyłączają jednak zastosowania instytucji art. 138a ustawy emerytalnej w przypadkach przekazania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych kwot świadczeń za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, na inne rachunki bankowe niż wymienione w art. 55 ust. 1 ustawy Prawo bankowe. Kwoty te - z uwagi na ustanie prawa do świadczenia ze śmiercią uprawnionego (art. 101 pkt 2 ustawy emerytalnej) i nieprzysługiwanie ich świadczeniobiorcy powinny zostać zwrócone Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych zgodnie z dyspozycją art. 138a ustawy emerytalnej.

Bezsporne jest w niniejszej sprawie, że wpłacone na rachunek zmarłej świadczenie za styczeń 2020 r. było przekazane przez organ rentowy bezpodstawnie, gdyż podstawa tego świadczenia odpadła wobec zaistnienia okoliczności uzasadniającej ustanie tego prawa (art. 101 pkt 2 ustawy emerytalnej). W tym stanie rzeczy - niezależnie od rodzaju rachunku indywidualnego, na który przekazano świadczenie - Sąd uznał, że zostały spełnione przesłanki art. 138a ustawy emerytalnej, przy jednoczesnym braku ze strony prawa ograniczeń uniemożliwiających realizację nałożonego przez ten przepis na bank obowiązku w postaci zwrotu organowi rentowemu wpłaconej kwoty.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 47714 § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zaskarżyła w całości apelacją (...) S.A. w W., zarzucając: 1) naruszenie prawa materialnego - art.55 ust.1 pkt.2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe (Dz.U. 2020 r., poz. 1896 ze zm.) poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie; 2) naruszenie prawa materialnego – art.138a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 53 ze zm.) poprzez jego zastosowanie, mimo braku podstawy prawnej do dokonania przez odwołującą się zwrotu świadczenia nienależnie przekazanego na rachunek zmarłego posiadacza. Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez stwierdzenie, że (...) S.A. w W. nie jest zobowiązany do zwrotu organowi rentowemu kwoty świadczenia w wysokości 1628,68 zł przekazanej za miesiąc styczeń 2020 r. na rachunek L. G. (1) oraz o zasądzenie od organu na rzecz odwołującego się kosztów zastępstwa procesowego w obu instancjach według norm przepisanych. (apelacja: k. 69-71 a.s.)

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wniósł o oddalenie apelacji. (odpowiedź na apelację: k. 82 i odw., protokół rozprawy apelacyjnej)

Sąd Apelacyjny w W. zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

W niniejszej sprawie stan faktyczny sprawy jest bezsporny. Sąd Apelacyjny przyjmuje ustalenia faktyczne Sądu I instancji za własne, wskazując jednocześnie, że przedmiotowe ustalenia znajdują potwierdzenie w treści dowodów zebranych w sprawie. W niniejszej sprawie bezsporne jest, co przyznaje sam odwołujący się Bank, że sporne („nienależnie przekazane” z powodu ustania do niego prawa) świadczenie emerytalne zmarłej posiadaczki rachunku, zostało przekazane na ten rachunek przez organ rentowy bez podstawy prawnej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, zarzuty apelacji naruszenia przepisów prawa materialnego w postaci art.55 ust.1 pkt.2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo Bankowe (Dz.U. 2020 r., poz. 1896 ze zm.; dalej zwanej: Prawem bankowym) oraz art.138a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. 2020 r., poz. 53 ze zm.; dalej zwanej: ustawą emerytalną) nie są trafne. Sąd Apelacyjny podziela wykładnię w/w przepisów prawa dokonaną przez Sąd Okręgowy, opartą na cytowanym orzecznictwie sądów powszechnych.

Należy podkreślić, że zgodnie z art. 130 ust. 2 ustawy emerytalnej świadczenia wypłaca się osobom uprawnionym, za pośrednictwem osób prawnych prowadzących działalność w zakresie doręczania świadczeń, albo na wniosek tej osoby na jej rachunek płatniczy lub jej rachunek w banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, inny niż rachunek płatniczy albo na wskazany przez nią jej instrument płatniczy, na którym jest przechowywany pieniądź elektroniczny w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz.U. z 2019 r. poz. 659, 730 i 1495). Z powyższej regulacji jednoznacznie wynika, że to uprawniony decyduje na jaki rachunek chce otrzymywać świadczenia, a katalog rachunków (instrumentów płatniczych) jest szerszy niż ten wymieniony w art. 55 ust.1 Prawa bankowego. Zgodnie natomiast z art. 138a ww. ustawy podmiot prowadzący rachunek płatniczy oraz bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa prowadzące rachunek inny niż płatniczy, a także wydawca instrumentu płatniczego są obowiązani zwrócić Zakładowi kwoty świadczeń przekazane na ten rachunek albo instrument płatniczy, za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy; przepis art. 144 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Powyższe regulacje art.130 ust.2 i art. 138a ustawy emerytalnej są zatem spójne i logiczne. Wynika z nich jednoznacznie, że w sytuacji spełnienia przesłanki śmierci świadczeniobiorcy bank, a także inne podmioty wskazane w art. 138a, są zobowiązane zwrócić Zakładowi kwoty świadczenia przekazane na wskazany przez świadczeniobiorcę rachunek (instrument płatniczy) za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła jego śmierć. Z chwilą śmierci świadczeniobiorcy wygasa bowiem prawo do dalszych wypłat należnego mu świadczenia (art.101 pkt.2 ustawy emerytalnej).

Wskazać należy, że z art. 138a ustawy emerytalnej wynika, że bank nie zwraca stricte „nienależnie pobranych świadczeń” lecz konkretną kwotę świadczeń bezpodstawnie przekazanych na rachunek za miesiąc następujący po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć uprawnionego. Należy podkreślić, że świadczenie już nieprzysługujące za dany miesiąc w związku ze śmiercią świadczeniobiorcy w poprzednim miesiącu, nie wchodzi w skład spadku po zmarłym świadczeniobiorcy i nie podlega dziedziczeniu (art. 922 § 1 i 2 k.c.).

W ocenie Sądu II instancji, dokonana przez odwołujący się Bank wykładnia art.138a ustawy emerytalnej, wyłącznie przez pryzmat treści art.55 ust.1 ustawy Prawo bankowe, pomijająca w istocie treść przepisu art.138a ustawy emerytalnej w obowiązującym brzmieniu (która wymienia także inne rachunki i instrumenty płatnicze poza wymienionymi w art.55 ust.1 Prawa bankowego), jest wadliwa. Przedmiotowa wykładnia prowadzi bowiem do całkowicie nieuzasadnionego wniosku - nie znajdującego oparcia w w/w przepisach prawa - że przepis art.138a ustawy emerytalnej nakazuje bankowi zwrot świadczeń przekazanych za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, wyłącznie w sytuacji, gdy świadczenia te organ rentowy przekaze na rachunki bankowe wymienione w art.55 ust.1 Prawa bankowego, tj. na rachunek oszczędnościowy, rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy lub rachunek terminowej lokaty oszczędnościowej. Tymczasem taka interpretacja jest całkowicie sprzeczna z wykładnią językową, funkcjonalną i celowościową przepisu art.138a ustawy emerytalnej (w związku z art. 130 oraz art. 55 Prawa bankowego).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, przepisy art.55 ust.1 pkt 2, ust. 3 i 4 Prawa bankowego dotyczące wypłat wyłącznie z rachunków oszczędnościowych, oszczędnościowo-rozliczeniowych lub rachunków terminowej lokaty oszczędnościowej, nie wyłączają zastosowania instytucji art.138a ustawy emerytalnej w przypadkach przekazania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych kwot świadczeń za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, na inne rachunki bankowe niż te wymienione w art.55 ust.1 ustawy Prawo bankowe. Gdyby tak było, to w art. 138a ustawy emerytalnej nie wymieniono by w ogóle innych rachunków niż te wymienione w art. 55 ust.1 Prawa bankowego, w szczególności w sytuacji gdy art.138a ustawy emerytalnej został wprowadzony z dniem 1 lipca 2004 r. na mocy ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2004 r. Nr 121, poz.1264), a art. 55 Prawa bankowego w obowiązującym brzmieniu został wprowadzony wcześniej, bo już z dniem 1 maja 2004 r. na mocy ustawy z dnia 1 kwietnia 2004r. o zmianie ustawy- Prawo bankowe oraz o zmianie innych ustaw (art. 1 pkt.34; Dz.U. z 2004r. Nr 91, poz. 870 ze zm.). Ponadto ustawodawca nie poszerzyłby następnie katalogu podmiotów i rachunków wymienionych

w art. 138a ustawy emerytalnej z dniem 7 października 2013 r. na mocy ustawy z dnia 12 lipca 2013r. o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2013 r. poz. 1036).

Zdaniem Sądu II instancji, w powyższych okolicznościach, wobec braku wprowadzenia innych ograniczeń w tym zakresie w przepisach prawa, art.138a ustawy emerytalnej należy rozumieć w ten sposób, że nakłada on na bank co do zasady obowiązek zwrotu organowi rentowemu kwot świadczeń za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, przekazanych także na inny rachunek niż te wymienione w art.55 Prawa bankowego. Inna interpretacja art. 138a ustawy emerytalnej uniemożliwiłaby realizację celu, jaki przyświecał ustawodawcy w momencie wprowadzenia do ustawy emerytalnej tego przepisu, a mianowicie nałożenia na bank obowiązku (ograniczonego jedynie w przypadkach określonych szczególnym przepisem prawa) zwrotu kwot bezpodstawnie przekazanych przez organ rentowy na rachunek bankowy świadczeniobiorcy za okres po jego śmierci.

Należy zwrócić uwagę, że rachunki: oszczędnościowy, oszczędnościowo-rozliczeniowy i terminowej lokaty oszczędnościowej (wymienione w art. 55 ust.1 Prawa bankowego) mają szczególny charakter i wiążą się z nimi szczególne instytucje (uprawnienia posiadacza rachunku) określone w ustawie Prawo bankowe (zob.art.53-56, art.58), które nie występują w przypadku innych rachunków wymienionych w art.49 ust.1 Prawo bankowe. Należy tu w szczególności zwrócić uwagę na instytucję dyspozycji wkładem na wypadek śmierci (art.56), która to instytucja w tym kształcie obowiązuje od 1 maja 2004r. (Dz.U. z 2004 r. Nr 91, poz. 870).

W niniejszej sprawie, nieuzasadnione jest powoływanie się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2012 r., sygn. I UK 327/11, gdyż dotyczył on innego stanu faktycznego, w którym świadczenie zmarłego świadczeniobiorcy było przekazane na rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy. W w/w wyroku Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd co do wzajemnej relacji art.55 ustawy Prawo bankowe i art. 138a ustawy emerytalnej w tym konkretnym stanie faktycznym. Wyrok ten był ponadto oparty na pierwotnym brzmieniu art.138a ustawy emerytalnej, który w niniejszej sprawie nie ma zastosowania.

Podsumowując powyższe rozważania, Sąd Apelacyjny stwierdza, że zaskarżony wyrok odpowiada prawu.

Z tych względów, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w wyroku. Zgodnie z art. 15zsz1 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1842 ze zm.), w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 28 maja 2021r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r., poz. 1090), Sąd Apelacyjny rozpoznał sprawę w składzie jednego sędziego.

Przewodnicząca:

Magdalena Tymińska